

- Zapewnienie dziecku stałej, pełnej opieki i stabilnego środowiska opiekuńczo- wychowawczego.
- Zapewnienie poczucia bezpieczeństwa fizycznego i psychicznego, pomoc w adaptacji do warunków nowego otoczenia oraz każdej występującej życiowo zmiany.
- Budowanie i podtrzymywanie, jeśli jest to możliwe konstruktywnych więzi rodzinnych.
- Niwelowanie zachowań agresywnych, nauka radzenia sobie z negatywnymi emocjami, budowanie bezpiecznego otoczenia i przełamywanie mechanizmu ciągłej niepewności i zagrożenia.
- Pomoc dziecku w zakresie realizowania obowiązku szkolnego, samodzielności.
- Pomoc w zakresie zdrowia i opieki medycznej.
- Organizacja czasu wolnego i rozwijanie zainteresowań, zaradności.
- Inne działania pomocowe, terapeutyczne i edukacyjne.

Pomoc poprzez konstruktywne i adekwatne rozumienie pieczy zastępczej z uwzględnieniem roli i zadań rodziców biologicznych:

Umożliwienie kontaktu z dzieckiem, stałe motywowanie do podtrzymywania więzi rodzinnych.

- Wspieranie kompetencji wychowawczych.
- Pomoc w dążeniu do poprawy sytuacji materialnej, motywowanie do zmiany.
- Motywowanie i pomoc w podjęciu leczenia (terapii) w przypadku uzależnienia
- Pomoc i porady w zakresie radzenia sobie z problemami agresji i przemocy.
- Pomoc w zakresie nabywania wyższych kompetencji społecznych i zaradności życiowej bez wyręczania a z konstruktywnym motywowaniem.
- Bezpośrednia pomoc ukierunkowana na rodzinę w jej środowisku naturalnym (motywowanie do pracy z asystentem rodziny, pracownikiem socjalnym).
- Konsultacje i pomoc indywidualna dla rodziców i osób znaczących,

Efekty pracy koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej z rodzinami zastępczymi:

- skorzystanie z zaproponowanej pomocy/wsparcia psychologicznego i terapii,
- pomoc w kompletowaniu dokumentacji medycznej dziecka,
- umiejętność posługiwania się metodami wychowawczymi, stosowanie metody kar i nagród a także wytrwania w konsekwencji wobec dziecka,
- wsparcie rodziny zastępczej w sytuacjach dnia codziennego,
- wprowadzenie obowiązujących zasad i norm w domu, weryfikacja ich w razie potrzeby,
- regularna nauka, poprawa ocen przez dzieci, spisywanie kontraktu, zobowiązań osobistych,
- zaproponowanie pomocy u specjalistów i w różnych instytucjach,
- wiedza na temat praw, obowiązków i uprawnień rodziny zastępczej
- wsparcie rodziny oraz pomoc w unormowaniu sytuacji prawnej i życiowej dziecka
- pomoc przy sporządzaniu pism do różnych instytucji
- czuwanie koordynatora nad sprawowaniem opieki nad dziećmi pozostającymi w rodzinach zastępczych oraz wywiązywaniem się z obowiązków nałożonych na rodziców zastępczych przez

koordynatora,

- współpraca z WOA i monitorowanie sytuacji podopiecznych,

Instytucje, z jakimi między innymi koordynator rodzinnej pieczy zastępczej miał kontakt podczas pracy z rodziną zastępczą oraz dzieckiem w niej umieszczonym:

- Szkoły (dyrektorzy, wychowawcy, pedagodzy, psychologzy szkolni)
- Sąd (Sędzia, kuratorzy - zawodowi, społeczni)
- Ośrodki zdrowia,
- Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna w Żywcu, Milówce,
- Poradnia Zdrowia Psychicznego Dzieci i Młodzieży w Bielsku-Białej,
- MOPS/GOPS / PCPR(pracownicy socjalni, Asystenci, kierownicy, koordynatorzy)
- Milowieckie Stowarzyszenie „Promyk”
- Komenda Policji w Żywcu,
- Poradnia Psychologiczna „Przystań” w Żywcu,
- Pracownia Diagnostyki i Terapii Zaburzeń Rozwojowych dr n. med. Małgorzata Klecka
- Fundacja Fastryga w Łędzinach
- Fundacja Fasola w Bielsku-Białej
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Asertywność w Żywcu,
- OLU w Żywcu,
- Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Współpraca ze Specjalnym Ośrodkiem Szkolno – Wychowawczym dla Niesłyszących im. J. Korczaka w Krakowie,

Najczęstszą trudnością w rodzinach zastępczych przewijającą się co roku i w roku 2017 było ułożenie adekwatnych ról, zasad, reguł, obowiązków, konsekwencji postępowania w rodzinie w szczególności, gdy funkcje rodziny zastępczej pełnili dziadkowie bądź rodzeństwo dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej.

W te trudności bardzo często wpisywał się dodatkowo okres adolescencji, który i tak sam w sobie jest dla młodego człowieka i jego opiekunów bardzo trudny. Powtarzającym się u rodzin zastępczych problemem była trudność w kontaktach/relacjach z rodzicami biologicznymi. Kolejnymi trudnościami w rodzinach były problemy wychowawcze z dzieckiem, trudności w procesie adaptacji, niskie umiejętności konsekwentnego stosowania metody kary i nagrody brak motywowania dzieci do nauki. Utrudnieniami były też obawy przed podjęciem profesjonalnego wsparcia w postaci konsultacji psychologicznych, psychiatrycznych oraz psychoterapii. Bezradność wychowawcza rodzin zastępczych często przekładała się na niekonstruktywne formy radzenia sobie w kontaktach z dzieckiem. Kolejną trudnością napotkaną przez koordynatora była mała ilość asystentów rodziny, dzięki którym możliwa byłaby praca na rzecz dobra dziecka w rodzinie biologicznej.

Działania podjęte przez koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej były dobierane indywidualnie i adekwatnie do potrzeb i sytuacji, w jakiej rodzina obecnie się znajduje, widząc problem lub gdy tylko został on zgłoszony. Podejmowane działania miały charakter indywidualny i systemowy w rozumieniu rodziny. Na bazie praktyki i doświadczenia pracy z rodzinami zastępczymi w szczególności jeśli chodzi o rodziny zastępcze spokrewnione wydaje się niezbędne aby w/w rodziny zastępcze były objęte obowiązkowymi szkoleniami dla rodzin zastępczych oraz specjalistycznymi (np. szkoła dla rodziców i opiekunów, szkolenie dotyczące skutków destrukcyjnych sposobów przywiązani, wielopokoleniowych mechanizmów przemocy, różnorodnych form uzależnień, zdrowych form wychowania i modelowania zachowania dzieci, a także adekwatnego rozumienia każdego z momentów rozwojowych dziecka i konstruktywnego jego wsparcia). Znaczący brak wiedzy w w/w tematach w sposób jednoznaczny przekłada się na umiejętności rodzin zastępczych spokrewnionych co w wielu przypadkach powoduje ogrom wysiłku włożonego w pracę przez koordynatora przy znikomej tego efektywności .

W opinii koordynatora zdarzają się też takie rodziny zastępcze spokrewnione które w wyniku pracy nie rokują na jakąkolwiek konstruktywną zmianę co z przykrością należy zaznaczyć, że do tej funkcji się nie kwalifikują. Głównym zadaniem koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej obok pomocy i wsparcia rodziny zastępczej w pełnieniu funkcji rodzica zastępczego była obserwacja prawidłowości sprawowania opieki nad dzieckiem umieszczonym w R. Z./R.D.D.

Efektom współpracy rodziny zastępczej z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej była: poprawa funkcjonowania rodziny, wzmocnienie jej, poprawa relacji/kontaktu w domu pomiędzy dzieckiem a rodzicem zastępczym, skorzystanie z zaproponowanej pomocy przez koordynatora, wsparcie rodziny zastępczej, zwiększona motywacja dziecka do nauki, pomoc w regulacji sytuacji życiowej oraz prawnej dziecka, zaproponowanie pomocy z różnych źródeł a tym samym możliwość wyboru najlepszej opcji dla rodziny.

W ramach programu resortowego „Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej” PCPR pozyskało w 2017 roku środki w wysokości 11 554,88,00 zł. na zatrudnienie 1 koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, środki te stanowiły 50 % kosztów zatrudnienia koordynatora, pozostałe 50% kosztów zatrudnienia koordynatora stanowiły środki własne powiatu.

Współpraca ze środowiskiem lokalnym

PCPR jako organizator rodzinnej pieczy zastępczej współdziała ze środowiskiem lokalnym w zakresie organizacji pieczy zastępczej i pozostałych zadań realizowanych przez PCPR. W zakresie pieczy zastępczej PCPR współpracuje z Wydziałem Rodzinnym i Nieletnich Sądu Rejonowego w Żywcu, który wydaje postanowienia o umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej, oceny sytuacji opiekuńczo- wychowawczej dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej. PCPR w zakresie pieczy zastępczej współpracuje również z pedagogami szkolnymi pod kątem badania opinii środowiska rodziny i dzieci, ośrodkami pomocy społecznej, policją i szkołami .

Prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą, ich dzieci, dzieci u nich umieszczonych, oraz zapewnienie pomocy prawnej

W 2017 roku rodziny zastępcze oraz dzieci w nich umieszczone były objęte pomocą specjalistów jeżeli takie potrzeby były zgłaszane lub wynikały z działań prowadzonych przez koordynatorów. Głównie poradnictwo to prowadzone było przez psychologa, psychoterapeutę pedagoga i specjalistów pracy z rodziną. Szczegółowe dane podane są rozdziale specjalistyczne poradnictwo.

Szkolenia kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej

Wzorem lat ubiegłych PCPR w Żywcu prowadziło w dalszym ciągu kampanię informacyjną mającą na celu promowanie rodzinnej pieczy zastępczej oraz nabór kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. Na skutek podejmowanych działań w 2017 roku zostało przeszkolonych 6 nowych rodzin zastępczych niezawodowych oraz 3 rodziny zastępcze zawodowe.

Osoby zgłaszające gotowość pełnienia funkcji rodziny zastępczej muszą zostać przeszkolone i otrzymać świadectwo ukończenia szkolenia. Szkolenia kandydatów na rodziców zastępczych prowadzą pracownicy PCPR, którzy posiadają specjalne uprawnienia w tym zakresie.

Pełnoletni wychowankowie rodzinnej pieczy zastępczej

Pod opieką PCPR w 2017 roku pozostawało **68** pełnoletnich wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej. Łączne wydatki na świadczenia dla wychowanków wyniosły **302 331,02 zł**. Środki te zostały wykorzystane na następujące formy wsparcia:

- pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki,
- pomoc pieniężną na usamodzielnienie,
- pomoc pieniężną na zagospodarowanie w formie rzeczowej

Szczegółowy podział środków przeznaczonych na pomoc pełnoletnim wychowankom zawiera poniższa tabela.

Rodzaj pomocy pieniężnej dla pełnoletnich wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej	Liczba pełnoletnich wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej objętych pomocą	Łączna wysokość świadczeń
Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki	57	208 599,02 zł
Pomoc pieniężna na usamodzielnienie	16	74 232,00 zł
Pomoc pieniężna na zagospodarowanie w formie rzeczowej	12	19 500,00 zł.
RAZEM	X	302 331,02 zł.

Z każdym usamodzielnianym wychowankiem rodzinnej pieczy zastępczej prowadzona jest praca socjalna, która ma na celu pomoc w znalezieniu mieszkania, pracy oraz pomoc w rozwiązywaniu napotykanymi trudnościami. Każdy wychowanek pomimo usamodzielnienia pozostaje w stałym kontakcie z PCPR aż do zakończenia procesu usamodzielnienia tj. do ukończenia 25 roku życia.

Wydatki ponoszone przez powiaty za dzieci, które przebywają w rodzinnych formach pieczy zastępczej na terenie innych powiatów

W przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej na terenie innego powiatu, powiat właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem w rodzinie zastępczej, ponosi wydatki na jego utrzymanie w łącznej kwocie świadczeń przysługujących rodzinie zastępczej.

W 2017 roku 24 dzieci pochodzących z terenu powiatu żywieckiego przebywało w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów, stąd też łączna kwota wydatków poniesionych przez Powiat Żywiecki wyniosła **361 008,87 zł.**

Analogicznie przedstawia się sytuacja w przypadku przyjęcia dziecka z innego powiatu i umieszczenia go w rodzinie funkcjonującej na terenie naszego powiatu. Z prowadzonej przez PCPR statystyki wynika, że 31 dzieci pochodzących z innych powiatów przebywało w rodzinach zastępczych funkcjonujących na terenie powiatu żywieckiego. Wysokość uzyskanych dochodów z tego tytułu za 2017 rok stanowi kwota **329 960,19 zł.** Podane dane obejmują wszystkie dzieci, zarówno te które w 2017 roku trafiły do rodzin zastępczych jak i te które opuściły rodziny zastępcze.

Miejsce umieszczenia dziecka	Liczba dzieci umieszczonych	Kwota w złotych
Dzieci pochodzące z innych powiatów umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu żywieckiego	31	329 960,19 zł. (dochody powiatu żywieckiego)
Dzieci pochodzące z terenu powiatu żywieckiego umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie innych powiatów	24	361 008,87 zł. (wydatki powiatu żywieckiego)

Odpłatność gmin za pobyt dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej

Z dniem wejścia w życie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej została zobowiązana do ponoszenia wydatki na opiekę i wychowanie tego dziecka w wysokości:

- 10% wydatków w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 30% wydatków w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 50% wydatków w trzecim i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

W 2017 roku dochody powiatu z tego tytułu wyniosły **437 171,37 zł.**

Poniższa tabela dotyczy wszystkich dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, w których kosztach pobytu partycypowały gminy.

Gmina zobowiązana do ponoszenia wydatków	Liczba dzieci umieszczonych z danej gminy w rodzinnej pieczy zastępczej	Kwota ponoszonych wydatków w złotych
Lipowa	12	48 471,23
Czernichów	2	7 777,70

Żywiec	37	159 336,46
Radziechowy Wieprz	11	54 946,72
Gilowice	1	13 785,34
Świnna	4	17 191,69
Węgierska Górka	13	46 578,49
Milówka	6	35 894,26
Jeleśnia	16	31 765,96
Ujsoły	4	13 045,48
Rajcza	3	7 929,32
Łękawica	2	424,72
Łodygowice	2	24,00
RAZEM	113	437 171,37

Odpłatność rodziców biologicznych za pobyt dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej

Rodzice biologiczni dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej zobowiązani są do ponoszenia odpłatności za ich pobyt. W 2017 roku w zakresie tej odpłatności PCPR wydało 300 decyzji dotyczące odpłatności (odstąpienia, zwolnienia, naliczenia) . Z tytułu odpłatności rodziców biologicznych za pobyt dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej w 2017 roku PCPR uzyskało kwotę **54 520,11 zł.**, która stanowi dochód Powiatu, natomiast na kwotę **107 633,08 zł.** zostały wystawione tytuły egzekucyjne w ramach postępowania egzekucyjnego w administracji.

INSTYTUCJONALNA PIECZA ZASTĘPCZA

Placówki opiekuńczo-wychowawcze są to jednostki zapewniające dzieciom i młodzieży pozbawionej całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej oraz niedostosowanej społecznie dzienną lub całodobową, ciągłą lub okresową opiekę i wychowanie, jak również jednostki wspierające działania rodziców. Na terenie powiatu funkcjonuje tylko jedna instytucjonalna placówka opiekuńczo- wychowawcza w Żywcu przy ul. Kopernika 5 w którym przebywało średnio w ciągu roku 22 dzieci na 30 miejsc, którymi dysponuje placówka.

Wobec dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo – wychowawczych prowadzone są działania, zmierzające do uregulowania ich sytuacji prawnej oraz ich powrotu do rodziny. Z pełnoletnimi wychowankami placówek prowadzony był proces usamodzielnienia. Wychowankowie planują swoje działania, które zamierzają realizować po opuszczeniu placówki. Najczęściej kontynuują naukę lub też szukają zatrudnienia.

Średni miesięczny koszt utrzymania dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej w Żywcu w 2017 roku wynosił 3 354,02 zł.

Pełnoletni wychowankowie instytucjonalnej pieczy zastępczej

W roku 2017 PCPR prowadziło sprawy związane z procesem usamodzielnienia się 16 wychowanków placówek opiekuńczo – wychowawczych. 11 z nich kontynuuje naukę w szkołach zawodowych, średnich i wyższych, w związku z tym objęci zostali miesięczną pomocą pieniężną na kontynuację nauki. Ponadto usamodzielnieni wychowankowie zostali objęci pomocą pieniężną na usamodzielnienie (5 wychowanków) oraz pomocą na zagospodarowanie w formie rzeczowej (4 wychowanków). Jednocześnie PCPR pomaga wychowankom w poszukiwaniu mieszkań oraz zatrudnienia.

Szczegółowy podział środków przeznaczonych na pomoc pełnoletnim wychowankom zawiera poniższa tabela.

Rodzaj pomocy pieniężnej	Liczba wychowanków objętych pomocą	Łączna wysokość świadczeń
Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki	11	37 248,88 zł.
Pomoc pieniężna na usamodzielnienie	5	28 047,00 zł.
Pomoc pieniężna na zagospodarowanie w formie rzeczowej	4	6 000,00 zł.
RAZEM	X	71 295,88 zł.

Pełnoletni wychowankowie młodzieżowych ośrodków wychowawczych, młodzieżowych ośrodków socjoterapii i zakładów poprawczych

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Żywcu prowadzi również prace z usamodzielnionymi wychowankami Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych, Młodzieżowych Ośrodków Socjoterapii i Zakładów Poprawczych . Z 5 wychowanków 4 kontynuuje naukę w szkołach policealnych.

W związku z tym objęci zostali miesięczną pomocą pieniężną na kontynuowanie nauki (4 osoby), pomocą na zagospodarowanie (1 osoba).

Rodzaj pomocy pieniężnej	Liczba wychowanków objętych pomocą	Łączna wysokość świadczeń
Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki	4	18 597,60 zł.
Pomoc pieniężna na zagospodarowanie w formie rzeczowej	1	1 500,00 zł.
RAZEM	X	20 097,60 zł.

Wydatki ponoszone przez powiaty z których dzieci przebywają w instytucjonalnych formach pieczy zastępczej na terenie innych powiatów

W przypadku umieszczenia dziecka w instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie innego powiatu, powiat właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem w pieczy zastępczej, ponosi średnie miesięczne wydatki przeznaczone na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

W 2017 roku 5 dzieci pochodzących z terenu powiatu żywieckiego przebywało w placówkach opiekuńczo – wychowawczych na terenie innych powiatów, stąd też łączna kwota wydatków poniesionych przez powiat żywiecki wyniosła **160 665,71 zł.**

Analogicznie przedstawia się sytuacja w przypadku przyjęcia dziecka z innego powiatu i umieszczenia go w funkcjonującej na terenie naszego powiatu placówce opiekuńczo- wychowawczej. Z danych PCPR wynika, że 12 dzieci pochodzących z innych powiatów przebywało w funkcjonującej na terenie powiatu żywieckiego placówce opiekuńczo-wychowawczej. Wysokość uzyskanych dochodów z tego tytułu za 2017 rok stanowi kwota **425 976,25 zł.** Powyższe informacje obrazuje poniższa tabela.

Miejsce umieszczenia dziecka	Liczba dzieci umieszczonych	Kwota w złotych
Dzieci pochodzące z innych powiatów umieszczone w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie powiatu żywieckiego	12	425 976,25 zł. (dochody powiatu żywieckiego)
Dzieci pochodzące z terenu powiatu żywieckiego umieszczone w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie innych powiatów	5	160 665,71 zł. (wydatki powiatu żywieckiego)

Odpłatność rodziców biologicznych za pobyt dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej

Zgodnie z art. 193 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej za pobyt dziecka w pieczy zastępczej opłatę ponoszą rodzice do wysokości średnich miesięcznych wydatków przeznaczonych na utrzymanie dziecka w instytucjonalnej pieczy zastępczej. W 2017 roku wydano 44 decyzje administracyjne w tym dotyczących odpłatności na kwotę 5 989,69 zł.,a uzyskana kwota z tytułu odpłatności wyniosła 6 315,56 zł. Na kwotę **15 503,26 zł.** zostały wystawione tytuły egzekucyjne w ramach postępowania egzekucyjnego w administracji.

Potrzeby występujące na terenie powiatu żywieckiego w zakresie pieczy zastępczej:

- rozwój rodzinnej pieczy zastępczej poprzez pozyskiwanie kandydatów na rodziny zastępcze,
- tworzenie rodzin zawodowych i rodzinnych domów dziecka,
- rozwój działalności diagnostyczno- konsultacyjnej której celem jest pozyskiwanie, szkolenie kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej i rodzinnego domu dziecka,
- zapewnienie rodzinom zastępczym i rodzinnym domom dziecka specjalistycznego poradnictwa oraz szkoleń mających na celu podniesienie ich kompetencji i umiejętności,
- zorganizowanie pomocy prawnej dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą,
- zatrudnienie dodatkowego koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej,